

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN IASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Nevestina in Zdravna drava (Ivan Chicago) in Kanada \$2.00
in letu, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrt letu, in Chicago in obliki
Cook Co. \$2.00 na celo leto, \$1.75 na pol leta, in inventar \$2.00.Subscription rates for the United States (except Chicago) and
Canada \$2.00 per year. Chicago and Cook County \$2.50 per year.
Foreign countries \$3.00 per year.Črna knjiga po dogovoru. Rokopisni dopisi in neobdelani
črtni risbi se ne vračajo. Rokopisni literarni vzhodni (kritični, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštno.Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s tem:

PROSVETA

2657-55 So. Lawdala Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

130

Glasovi iz
naselbinPISMO IZ VASI SELCE
PRI KRŠKEMCleveland, O. — Mojemu bratu
Joseph Božiču je pisal brat
Ivan, doma iz vasi Selce, p. Les-
kovec pri Krškem. Med drugim
piše:"Po dolgem času sem prejel
Tvoje pismo, na katerega Ti ta-
koj odgovarjam. Samo pomisli,
ljubi moj brat, tri leta in pol
smo bili po svetu! Odgnali so
nas 14. novembra 1941, domov
pa smo se vrnili 17. junija 1945.
V izgnanstvu sem zelo trpel, kaj-
ti ves čas sem bil prisiljen delati
v jami, kjer sem se nalezal hu-
duga revmatizma. Bil sem v
Sachsen pri Freibergu.Dne 8. maja je bil za nas ve-
lik praznik in veselje, ko smo
končno dočakali osvobodjenja.
Seveda, za nas vse je bilo veliko
razočaranje, ko smo prišli do-
mov in našli vse uničeno: hišo,
hram, orodje, vinograd; ostal je
samo hlev, kjer sedaj živimo čisto
novo življenje.V Nemčiji smo bili raztreseni
po vseh krajih, tako da nismo
vedeli drug za drugega; bili smo
v štirih koncentracijskih tabori-
ščih, v vsakem taborišču pa nas
je bilo natrpanih po sto oseb.Brat Franc je bil neprestano
v taboriščni bolnišnici. Njega še
ni sedaj nazaj; ne vem kaj se je
zgodilo z njim. Reza se še tudi
ni povrnila. Teti Jamnik je pa
umrla. Ona si je silno želela,
da bi še kdaj videla rojstno do-
movino, toda želja se ji ni iz-
polnila." Tako je nam sporočil
brat Ivan Božič.Moj brat je bil v prvi svetovni
vojni ujetnik v Rusiji nič manj
kot pet let in prav tako Ivan.
Oba sta si nakopala boleznii še v
prvi vojni. Ti reveži so res ve-
liko prestali.V tej vojni pa so trpeli tudi
naši sinovi. Naš sin Frank je
čaka v Franciji od 21. septem-
bra, da se povrne domov, toda
ga še sedaj ni. Piše, da je bilo
dovolj lažij, ko so morali v E-
vropro na fronto, sedaj pa jih
nimajo, da bi se povrnil domov.
Pravi, da čaka v Marseillesu
100.000 ameriških vojakov.Tudi naša sinova sta videla ti-
ste lagre grozot v Nordhausen,
Altenburgu in drugje. Milajši
sin pa je sedaj v Muenchenu.
Prišel bi rad domov, ker tam ni-
ma kaj delati, toda naši kapita-
listi menda nečejo, da bi se po-
vrnili. Pa ne da se jih boji-
jo? ... V Monaku je dosti Slo-
vencev in kot piše sin so vsi za
kralja in bi radi videli, da bi šla
Amerika v boj proti Rusiji. Te
izjave sinu niso bile pogodu, za-
to jih noče več obiskati. Dotični
Slovenci so menda izdajalski
domobranci, ki so pobegnili iz
Jugoslavije po kapitulaciji Nem-
čije, sedaj pa se boje domov, ker
vedo, da bi dobili zaslužen pla-
čilo.Sinova tudi omenjata, da so
Rusi dobri ljudje. Frank je bil
pri prvi ameriški armadi, Josephpa pri tretji, kateri je načeloval
general Patton.Naj še dodam, da so bili men-
da vsi vaščani od Leskovca pri
Krškem v Sachsen pri Freibergu.
Med njimi tudi brat mojega
moža F. Krančeviča in njegova
družina. Družina je bila v iz-
gnanstvu do 15. maja t. l., 17. ju-
nija pa se je povrnila domov v
Leskovec. Hišo so sicer našli
pokonci, toda bila je vsa tma-
zana in zanemarjena.Pisal je tudi Jožef Arh iz iste
okolice in išče naslov brata Fran-
ca Arha in Terezije Kocjan.
Namreč on ne ve, če še živi v
Homer Cityju, Pa. On je bil v
Ameriki, toda v premogovniku
je izgubil nogo, naka se je po-
vrnil v staro domovino, od kjer
so ga odpeljali Nemci v sužen-
stvo.

Elizabeth Krančevič.

OBLETNICA PODRUŽNICE
108 SANSAEuclid, O. — Minulo je komaj
leto dni, odkar smo v tej pri-
jazni okolici ustanovili SANSA-
vo podružnico. Ako upoštevam
moje razne potežke, moramo
priznati, da smo v tem kratkem
času dosegli lepe uspehe in ra-
zumevanje od strani društev,
posameznikov in trgovcev. Pri
podružnici je včlanjenih 11 dru-
štev in 114 posameznikov. Ra-
čunski izkazujejo \$3.093.44 dohod-
kov. Imeli smo dve lastni pri-
redbi; poleg tega smo sodelova-
li pri splošnih prireditvah Cen-
tralnega odbora in Progresivnih
Slovenkah. Izmed nabiralec
za prostovoljne prispevke so bi-
li najdelavnejši sledeči: L. Žni-
darski, M. Yapel, F. Gorjanec,
A. Svetek, F. Fende, F. Mezget,
F. Segulin, M. Segulin, M. Ko-
nestabo, F. Tegel, A. Prezeli,
M. Medvesek, M. Vogrin in
J. Hrvatin. V imenu trpečega
naroda v Sloveniji, vsem skupaj
iskrena hvala!Svetovna vojna je končana,
ampak posledice razdelanj in u-
ničenja bodo trpele še bodoče
generacije. Poleg Poljske, ni
nobena druga država toliko pri-
zadeta kot naša rodna Jugosla-
vija. Sovražnikov namen je bil,
da izbrise sleherni sled Sloven-
cev, na njih mesta pa naseli
trde Nemce. Ta nakana bi se
mu tudi posrečila, da se ni po-
javilo partizansko gibanje, ki
mu je z velikanskimi žrtvami
zastavilo pot in tako ohranilo
Slovenijo.Iz tega gibanja se je porodila
nova, napredna Jugoslavija,
kjer bo v doglednem času kru-
ha za vse. Ampak danes je po-
ložaj tam obupen. Ljudstvo
umira od gladi; jetika ima bo-
gato žetev, Stotisoči so brez
strehe in skoro goli. To niso ni-
kakšna ugibanja, temveč dej-
stva, ki se zrcalijo iz številnih
pisem, priobčenih v našem časo-
pisju.Da se omili položaj teh ne-
srečnežev, je naša podružnica
sklenila, da priredi v ta namen
obletnico, in sicer v nedeljo, dne
2. decembra, ob 3. uri popoldnev Slov. društvenem domu na
Recher ave., Euclid, O. Glavna
privlačnost sporeda bo sijajna
večelostna v treh dejanjih "Da-
vek na samce," katero vprizori
dramsko društvo Naše zvezde.
Igra je polna pristnega humo-
ra. Njeni značajski so zajeti iz
kmečkega življenja, iz katerega
izhaja ogromna večina naših na-
seljencev. Ti značajski so legavi,
okorni, toda pošteni. V igri na-
stopi 13 oseb, po večini starih
pionirjev na našem odru. Sodeč
po vajah, se igralci resno trudi-
jo, da iztisnejo kar največ mo-
re iz svojih vlog. Iz tega raz-
loga tudi ljudje pridno segajo
po vstopnicah.Pred igro bo govoril glavni
odbornik SANSA odvetnik Leo-
pold Kushlan. On je eden iz-
med poštenih katolčanov, ki ni
nikomur naprda in misli s
svojo glavo. Kot govornik je
objektivni, prepričevalen in hu-
morističen. Za ples bo igrala
znana Ulletov orkester. Vstopni-
ca za igro in ples bo samo 50c.
Ker je čisti preostanek name-
njen za vojne siromake v Slove-
niji, toplo priporočamo tudi St.
Clairanom, Collinwoodanom,
Westparčanom, Newburgčanom
in pojakom z "Jutrova," da se
udeležijo te pomembne obletni-
ce in s tem pokažejo svojo na-
klonjenost trpečim bratom v
stari domovini. Vaš doprinos
za plemenito stvar, bo dobil glo-
bok odmev v srcih taborih bor-
cev za svobodo in večje blago-
stanje.

Frank Čmud, tajnik.

POROČILO O
SKUPNI PRIREDBICanton, O. — Zelim na kratko
poročati o poleku skupne veselice
in pevkega programa, kate-
ro so priredili v nedeljo, 11. no-
vembra, društva 315 SNPJ,
American Yugoslav Citizen Club
in arsko društvo 4050 IWO.
Radi slabega vremena je bila
udeležba dovoljna. Na tem se-
stanku je bila sprejeta tudi re-
solucija, ki smo jo poslali pred-
sedniku Rooseveltu in državne-
mu tajniku. V resoluciji smo
pozivali našo vladu, da naj po-
stopa prijateljsko s federativno
demokracijo Jugoslavijo, kate-
ro tako vzorno in zmorno vodi
maršal Tito.Nato so nastopili štirje mla-
denčji, kateri so prav lepo de-
klamirali. Za njim je nastopil
15-letni Gene Chufar, kateri je
v kratkem govoru opisal potre-
bo združenih narodov. Nastopi-
la je tudi pevka Savka Indich
in Henry Ralf, kateri je pel v
rusčini. Napravil je zelo dober
vtis in veliko smeja. Nato je
nastopil kvartet pevkega zbora
Zarje iz Clevelanda. Zapel je
zelo lepo partizanske in druge
pesmi. Pevce bi lahko poslušali
le več ur. Lepa hvala vsem, ki
ste nam obogatili program. Se
posebej pa se zahvaljujem
kvartetu pevkega zbora Zarje,
kateri je potne stroške v znesku
\$20 daroval za revne jugoslo-
vanske sirote in stari domovini.
Poročevalec.MILWAUCANIL KAM V
NEDELJO, 1. DECEMBRA?Nikamor drugam kot v SS
Turn Hall. Čemu? Da vidimo,
kaj se je godilo v nemških kon-
centracijskih lagerjih, kjer je
uživalo nemško bestialno "go-
stoljubnost" nešteto naših ljudi.
Dosti smo čitali o trpljenju ne-
srečnih človeških bitij, ki so
grozno trpeli in umirali v teh
zavodih nacijske podivjanosti,
pa nismo mogli verjeti čes: kaj
takega ni mogoče v našem pro-
svitljenem stoletju, zlasti ne od
naroda, ki je na ves glas trobil
širnemu svetu o svoji kulturi.Jasna slika te nacijske "kultu-
re" se nam bo pokazala dne 1.
decembra v SS Turn Hall, kjer
bodo pod avspicijo milwaucke
podružnice SANSA predvajane
slike iz nemških koncentracij-
skih lagerjev. Le te nam prika-
zujejo natančno, kaj se je tam
dogajalo. Vsakdo bi moral te
slike videti—vse žive dni mu
bodo ostale v spominu—in la-
ko si bo predstavljal pekel, ako-
zi katerega je šlo naše ljudstvo
tam preko oceana.Ne bomo pa videli samo tr-
pljenja. Na slikah bomo videli
tudi končni triumf zatiranih!
Slike nam bodo pokazale zma-
go pravice. Videli bomo boje
za Belgrad od strani ruskih in
partizanskih armad in padec
Belgrada, ter slavnostni pohod
ruskih in partizanskih čet v pre-
stolnico Jugoslavije.Vrhu vsega tega bo, če bo le
mogoče, nastopil na tej prired-bi Mirko Kuhel, ki je glavni bla-
gajnik SNPJ in tajnik SANSA.
On bo v kratkih, toda jednatih
besedah razložil pomen SANSA
in pa izrekel par podučnih o se-
dajnem položaju v Jugoslaviji.Pričelo se bo ob sedmih zve-
čer in vstopnina bo PROSTA.
Neka dobro poznana prodajalka
vstopnic nas to pot ne bo nad-
legovala s tistimi kočki papir-
ja, za katere ji moramo odšteti
kakih petdeset centov. Dne 9.
decembra bomo koprakali v SS
Turn Hall brezplačno.

P. O.

USPEŠNA PRIREDA

Chicago, Ill. — Poročano je že
bilo o uspešni priredbi central-
nega odbora podružnic SANSA
v Chicagu. Priredba je dokaz,
da se čikaški Slovenci in Slove-
nce zavedajo svoje narodnosti. Je
resnica, kar je omenil urednik
Proletarca, namreč, da jih ni pri-
vabil na priredbo nič njen pro-
gram, temveč načelnost jih je
potegnila, kar je dosti poveda-
ljivo. Vemo pa, da je še mnogo mlade-
nežev med nami! In tudi to, da
se nekateri ne bodo prebudili ni-
li v tej kritični uri, vendar je
razveseljivo dejstvo, da je veči-
na z nami.Na članke in članice podružnice
št. 25 SANSA apeliramo, da se v
velikem številu udeležijo pri-
hodnje seje, katere se bo vršila
v petek, dne 30. novembra, v
dvorani SNPJ. Na seji bomo iz-
volili odbor za prihodnje leto ter
naredili načrte, kako pospešiti
naše narodno delo v prihod-
njem letu. Zato je važno da po-
sotite to sejo. Na tiste Slovence
in Slovence, ki še niso člani, pa
apeliramo, da se pridružijo eni
izmed štirih podružnic, katere
obstoje v Chicagu. Ni potrebno
čakati, da vas kdo vpraša za pri-
stop, pač pa pridite sami na se-
jo in boste brez vsakih ceremo-
nij sprejeti med članstvo. Za-
vedajte se, da stojte pred nami
velike naloge, katere bomo iz-
vršili le s skupnostjo in poštvo-
valnostjo, zato doprinesimo vsak
po svoji zmoglosti. Torej na svi-
denje v petek, 30. novembra, v
dvorani SNPJ.

Za podružnico 25 SANSA:

Frank Aleš, tajnik.

PISMO IZ KOROŠKE BELE

Hilbing, Minn. — To pismo je
pisal France Dolinar svoji sestri
F. Smlednik, ki je doma iz istega
kraja kot podpisani. V pismu
omenja tudi tovarno, kjer sem
tudi jaz delal pred leti. Pred
vojno je bil delovodja na Jeseni-
cah. Pismo se glasi:Draga sestra! Po dolgi letih
se Ti danes zopet oglašam; u-
pam, da si še živa in boš prejela
to pismo. Vojna vihra, ki je
divjala po vsem svetu, je priza-
delala tudi meni in moji družini
veliko gorja.Spomladi v l. 1941, ko je Nem-
čija okupirala Slovenijo, se je
pričelo preganjanje; že v mesecu
maju so me vlekli v lager kot
platičnega kaznjence, 1. julija
istega leta pa so izgnali in odpe-
ljali v lager tudi ženo in hčerki.
Jaz sem se nahajal v taborišču
v Begunjah na Gorenjskem, že-
na s hčerkama pa v taborišču v
St. Vidu pri Ljubljani.Dne 9. julija so nas pa vse
skupaj izselili daleč doli v Srbi-
jo in smo bili tam več kot štiri
leta, zdaj pa smo se končno vrni-
li na Gorenjsko. Ne moreš si
predstavljati, koliko gorja in
trpljenja smo prestali med tem
časom. Ko so nas izselili, niso
pustili s seboj vzeti drugega kot
malo obleke. Ker sem bil jaz že
v lagerju, je bila doma žena in
hčerki. Pred izselitvijo niso do-
bile nobenega obvestila, zato so
vzele samo najnujnejše stvari s
seboj. Vsa oprava in pohištvo
je ostalo doma, sploh vse, kar so
potem Nemci zaplenili in raz-
prodali. Vzeli so tudi ves denar,
tako da smo šli doli v Srbijo
brez vsakih sredstev. Sedaj, ko
smo se povrnil, nismo dobili ni-
česar in smo zaenkrat popolno
brez vsega. To je dobro, da
smo se nastanili pri sestri moje
žene, katera nam nudi pomoč v
kolikor pač more. Mogoče bomo
časoma dobili kakšno odškodni-
no, ko bodo enkrat nekoliko ure-
jene razmere. Taka usoda je do-
letela tisoče družin. Koliko člo-
veških žrtv je dala ta majhna
slovenska zemlja za priborje-
no zmago!Ko so nas pripeljali v Srbijo,
so nas pustili pod milim nebom.
Lahko si misliš, da je bilo zelo
težko biti brez vsakih sredstev
med tujimi ljudmi, ki so nas vzačetku precej zrdo gledali, ker
niso razumeli, zakaj so nas pri-
vlekli doli, in predno smo se u-
živeli v razmere, ki so bile po-
polnoma drugačne kot pa pri nas
v Sloveniji. Dobili smo zelo sla-
bo stanovanje, brez podnja, šte-
dilnika in peči. Dajl časa smo
ležali kar na tleh na slami, po-
tem pa sem skupaj zbil nekaj
pograd; sobica, v kateri smo sta-
novali, je bila samo 3 metre dol-
ga in 2 1/2 široka, zato je bila tu-
di postelja prekratka.Za zimo sem dobil že zavrže-
no staro peč, ki jo je bilo treba
pogostoma mazati z blatom, da
ni preveč kadila. Ves čas smo
bili brez razsvetljave, le v naj-
večji sili smo prižgali svečko, ki
pa se jih je težko dobilo in so
bile zelo drage. Prav tako smo
bili ves čas brez mize in stolov,
kruh pa je morala iti peč precej
daleč k najbližjemu kmetu.
Lakote smo prva leta precej
trpeli, ker ni bilo nikakega za-
sluška in malo podpore; kuhali
smo le fižol, kateri je bil najče-
nejši, in poletu. Zabele tudi ni
bilo nobene, prav tako ne sla-
dorka, edino sadja in grozdi je
bilo vsako jesen dosti.V l. 1942 se je nekoliko izbolj-
šalo, ko smo pričeli prejemati
pakete z različnimi stvarmi, ki sta
jih pošiljali svakinja in njena
hčerka. Hodili smo pomagat
kmetom, da smo se laže preživ-
ljali. V letu 1943 smo pa dobili
še malo zemlje, da smo posadili
nekaj krompirja in druge zele-
njave, tako da je bilo že nekoli-
ko boljše. Največ pa smo si o-
pomogli s paketi, ker se je vsaka
stvar lahko zamenjala za žito.
To je bilo dobro, da smo bili ve-
čas dosti zdravi, le žena in hče-
rka Francka sta nekoliko boleli.Zdaj sem zopet nastopil služ-
bo v tovarni, plače pa še niso
urejene, zato ne vem kakšen bo
zaslužek. Naša država je veliko
pretrpela pod nemškim okupa-
torjem. Vse povsod so ruševine,
naša tovarna je pa k sreči ostala
nepoškodovana. Živila preje-
mamo vse na karte, seveda ne
toliko kot bi potrebovali, lačni
pa le nismo, kot smo bili zadnje
štiri leta. Kake obleke in obu-
vala zaenkrat še tudi ne dobimo.
Najtežje je za Štefko in Francko,
ker sta prišli skoraj bosi nazaj,
pa tudi obleko sta raztrgali v
teku štirih let. Zdaj sta že obe
odrasli. Štefka je te dni izpol-
nila 19 let. Francka pa bo stara
februarja 18 let. Sedaj sta ob-
dala. Dobro bi bilo, da bi na-
daljevali šolo, posebno ker nista
imeli priložnosti nadaljevati šole
zadnja leta.Mislim, da sem Ti zadosti opi-
sal naše razmere in kaj vse smo
doživeli od časa, odkar se nismo
dopisovali. V Mavčičah se ni-
sem bil nobenkrat, odkar smo se
vrnili iz Srbije. Zdaj pa prejmi
Ti in vsi Tvoj priprane prisrčne
pozdrave od mene in moje družine.
France Dolinar. (Ostalo smo iz-
pustili radi pomanjka prostora.
—Ured.)

Frank Pipan.

POPRAVEK

Ely, Minn. — Zahvaljujem se
vam za priobčitev pisma z dne
16. novembra, zaeno pa prosim,
da popravite, da je bilo dotično
pismo iz vasi Vinice pri Sodra-
žici in ne pri Črnomlju.

L. Prijatelj.

VELIKA PRIREDA

ZDRUŽENEGA ODBORA

JUŽNOSLOVANSKIH

AMERIKANECV

Chicago, Ill. — Združeni odbor
južnoslovanskih Amerikancev
bo letos priredil veliko proslavo
v počast zmage jugoslovanskih
narodov. Proslava se bo vršila
v nedeljo, 2. decembra, v pavli-
ljonu Pilsen Parka, 26. cesta in
Albany ave.Odbor, ki sestoji z zastopni-
kov vseh slovanskih narodov, se
pridno trudi in podal bo izred-
no zanimiv in pester program,
ki bo vseboval godbene, pevke,
govorniške in druge zabavne
točke.Kot glavna govornika bosta
nastopila jugoslovanska partiza-
na, in sicer Sergej Makiedo in
polkovnik Sime Balen. Ob sta
sedaj uradnika v jugoslovans-
kem poslanstvu.Poleg omenjenih dveh bode
nastopili še drugi prominentni
državni in mestni zastopniki.Ves čisti dobiček priredbe je
namenjen herojskemu jugoslo-
vanskemu narodu, zato je dol-
nost tudi vseh Slovencev v Chi-
cagu in okolici, da se številno
(Dolje na 1. strani)Slika predstavlja voditelje ADF po sestanku s predsednikom
Trumanom tik pred zasiedanjem konference delavcev in deloda-
jalcev v Washingtonu, D. C. Od leve na desno: Martin Durkin,
predsednik plumbarske unije ADF, William Green, predsednik
ADF, in Boris Shishkin, direktor raziskovalnega oddelka ADF.
Green je izjavil, da ADF ne bo pristala na prisilno arbitražo niti
na protislavkovno obljubo.

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman

Spisal
dr. Ivan Tavčar

(Nadaljevanje)

Spravil je knjižico: "Kakor vidiš, denar imam! Če boš moja gospodinja, ga boš tudi imela! Takih mož, Marička, ni od hiše poditi! Odpreti jim je vrata, da se s parizanjem lahko pripeljejo skozi nje."

Segel je z debelo roko v žep pri hlačah in pričel rožljati s srebrniki. Izvlekel je polno pest ter dejal: "Tu je dvajsetica, pa jo daj fantku, kadar pride iz šole!"

Dvajsetico je položil na mizo. Še pri vratih se je obrnil ter izpregovoril osorno: "Očetu pa le povej, da naj pripravi denar, če me ne vzameš!"

Kar oddehnila se je, ko so se zaprle duri za njim.

Topolščakov Janezek jo je bil pobrisal o polnosmihi v šolo. Šola se je pričela sicer šele ob osmih, ali pol ure poprej je bil naš učenček že vedno na poti. Ta pot mu je dajala največ kratkočasje, katerega itak ni premno gozil v kratkem svojem življenju. Pri znamenju na vogalu je vselej prežal nanj Komarjev Jakec, nezakonski sinček naše znanke Komarjeve Magdalene. Nekdaj v prejšnji mladosti ga je bila pobrala, da sama ni vedela kje in odkod. Ljudski glas, ki ni vsekar božji glas, je dolžil mladega škofovega dyornega kaplana, katerega Magdalena perilo prala. Pa se ni nič gotovega zvedelo. Gotovo je bilo samo to, da je bil Jakec na svetu. Mati Magdalena pa se ni mnogo pečala z njim: rastele je, kakor raste trpotec na tlu ali murava sredi gozda. Zategadelj je bil pristno poulično zelišče ljubljansko.

Preden sta stopila v šolo, sta dognala Jakec in Janezek vsako jutro poseben program, nekak veselični načrt, ki je bil enak od dneva do dneva. Najprej sta si povedala, kaj sta zajtrkovala, potem sta razpravljala še o kakih drugih važnih novicah, ki se je morda pripetila pri Topolščakovih ali Komarjevih. Nato sta brzi korakov krenila pred frančiškansko cerkev, kjer je ob istem času na stopnicah sedela stara beračica Mina, ki jo je po imenu "Pasja črveca" poznala vsa Ljubljana. Stara ženska, ki je bila ravno toliko prismojena, da je smela biti skrajno hudobna. Vsako jutro je sedela na frančiškanskih stopnicah, glasno je molila rožni venec ter beračila pri kmetcih, ki so prihajale mimo.

Po Sv. Petra cesti je priskakljaj Komarjev Jakec in za njim kakor nekaj repek Topolščakov Janezek. Deset korakov pred beračico je obstal Jakec ter pričel:

"Pasja črveca! Pasja črveca!"

"Ježeš, ti meni pomagaj!" In Mina je zadegala molek na stopnico, a z roko je pričela iskati po globokem žepu, dokler ni izvlekla iz njega debelega kamna, ki ga je jutro za jutrom v ta namen prinašala s sabo. Vstala je, podobna furiji, in s krikom in vikom jo je udarila za solarčkom čez frančiškanski most, kjer so imeli mali trgovci vse polno lesenih lop, katere so se pozneje prestavile v Slonovo ulico.

Končno pa je Mina vrgla svoj kamen, a vrgla ga je vedno tako, da je, če le mogoče, zadel tega

ali onega kramarja, ki je stal pred svojo lopo ter se smejal. Potem se je Mina zadovoljno odpravila na svojo stopnico, vzela zopet v roko molek ter molila: "... kateri je za nas krvavi pot potil. Dajte no kaj, babnice! Ne bodite tako grde! Da bi vam crkala teleta! Češčena Marija ...!"

Nato sta Jakec in Janezek obiskala berača Sasa, ki je imel svoj kvartir pred ljubljanskim rotovžem. Tam je stal na tlaku, molil roke predse ter kričal: "Dajte, ljudje božji, dajte! Sa! Sa!"

Odtod njegovo ime. Če ga je kaj raztogotilo — in raztogotila ga je najmanjša reč — se je metal po zemlji, tulil huje od zveri ter se penil, da ga je bilo groza gledati. Vsa nižja Ljubljana je bila prepričana, da je ta človek obseden od hudiča, in mladi pater Kalist je tudi že nekaj poizkušal, da bi izgnal hudobo iz njega. Pa že ni vedel prave molitvice, ker Sasa je ostal od hudiča obseden, kakor je bil prej.

Tudi tega si je izbral Komarjev Jakec za svoje vsakojutrnje veselje. Kadar je obstal pred njim, je samo zašepetal:

"Hudič te je obsedel, Sasa! V peklu boš gor-el, Sasa!"

Pa je zadostovalo. Sasa je zavrtel oči, da je belo gledal, stiskal pesti in tulil, kakor da mu je kdo s sulico prebodel trebuh. Nato je padel po tlaku, suval z nogami in zviljal roke, dokler se mu niso nabrale pene okrog ust. Gledalcev se je v hipu nabralo in glasno se je smejala tolpa božjastnemu revežu, ki se je zviljal na tleh. Če je prišel policaj mimo, se je tudi smejal.

Na šenklaškem stolpu je udarilo tri četrti. Jakec in Janezek zdrkneta proti učilnici. Ko sta stopila v razred — bil je to imenitni Kapušov razred — je višji vzorni dijak — obermusterschüler — že kraljeval na podiju pred črno desko; v predzadnji klopi pa je stal njegov namestnik, da bi opazil še tisto nepravilnost, ki bi morda ušla višjemu vzorniku, dasi je že ta prežal kot jastreb iz višin. Ob notranjem koncu vsake klopi je imel vzorni dijak pred sabo bel košček papirja. Tudi ta ni trpel v svoji klopi najmanjšega nepokoja, in če se je le s trepalnico mignilo, je zgrabil za pero ter zaznamoval dotičnika z debelo piko v svojem protokolu.

Jakec in Janezek sta sedla v svojo klop ter položila roke predse kakor vsi drugi. A mlado kri je težava krotiti: tu je eden pogledal drugega, tam je ta nekaj zamrmral, oni nekaj bleknili.

Anton Pengal, višji vzornik, je napisal na tablo: "Die ganze ..."

Začul se je tenak glasek: "Danes bodo pri nas ocvrte piške, ker je atov god." Smeh, katerega so se udeležili celo nekateri vzorniki. Anton Pengal je na deski dostavil: "Schule hat ..."

Njegov namestnik — Melhior Sirek — je zviljal roke. Takoj ga je umel Pengal in z debelimi črkami je spodaj zapisal: "Sirek ausgenommen!"

(Dalje prihodnjič.)

Črtice in povesti

Spisal F. S. Finšgar

(Nadaljevanje)

Ne, to ni bila smrt, to je bilo rojstvo. Vse naokrog je dehtelo po svežem jutru, vse je v nemem molku čakalo, da zadoni po tokavah mogočni klic: Vstani! Vzbudi se, zrno, in poži kal in obrod cvetlice! Razmakni se, popje, in razvij list in cvet! Oživi, grm, in zapoj, zapoj pesem vstajenja in življenja! In dvigni se tudi ti, kraljeva ptica naših gora, zapusti vališče v robidi in smrečju in s krepkim zamahom poleti na visoko bukev in — zapoj, zapoj, ti molčeči skrivni — pesem o ljubezni — — —

Čudo! Gora se odene v sočno zelenje, iz božjega perišča se na bogato nasuje krme po zemlji, v tihi mesečini se poigravajo topli valovi poletja — on, kralj ptic, pa molči. Viharji tulijo, bliski udarjajo — on molči. Listje porumeni, senice nemirno šebetajo, gladni lisjak zalaja — on molči. Zima zapoje requiem — on ne beži. Tisoči se selijo v strahu pred gladom — on ostane, molči in vztraja.

Ko pa iznad vzhodnih gora privetijo v valovih prve pomladi okopana zarja, tedaj se dvigne on, kralj, in izpregovori kraljevsko besedo s trona mogočne bukke. In on, ki je molčal ob bogato pogrneni mizi, in on, ki ni vzdihnil, ko so ječala debla v

burji, ki ni bežal, ko so bežali tisoči — zatisne oko in zakrme uho ter prekipi v edini pesmi, katero zna in pozna — y pesmi o ljubezni, ki je edina močna in mogočna, začetek in konec dejanj in nehanj.

Hudi strmec je bil zmagan, žleb preplezan. Po borovničevju in mahu se je vila najina pot. Z vrha visokega bora je žvižgala perot sove, bežeče pred dnem v skrivališče.

Pod borom sva obstala. Lovce je upihnil luč. Z roko je zamahnil proti južni strani. Izpregovoril pa ni več. Tudi šepetaje ne.

Nema sva stala pod drevesom. Zvezda za zvezdo je gasnila. Temni obrisi gozda so rasli od bregov v vedno razločnejših črtah. Vrh gore se je rodila iz teme siva čerkvica. Potok po dolini je šumel glasneje. Meglena tenčica je puhtela iz vrha. Na vzhodu je bledele nebo, drobni kosmi meglice so bili razkropljeni po poti prihajajoče zarje. Kakor čeda ovčic.

Moj lovec pa ni imel trenutka, da bi ga privoščil vzhajajočemu jutru. Kamor je pokazal z roko, tja se je zameknil z ostrim vidom in tenkim sluhom. Zdalj pa zdaj je zaslonil uhlj in dlanjo in še oprežneje poslušal.

Pri daljni podružnici je zavnolo dan.

Lovec je postal nemiren. Obe roki je zaslonil za uhlja in obračal glavo na levo in jo obračal na desno. Pogledal sem mu v lice in se potajil, da se nisem nasmehnil. Napeta skrb in strah sta mu zarezala mrčne poteze nad očmi, košate obrvi so bile srdito naščepirjene, slovesnost brk se je izprevrnila v truden delavnik — ves obraz gost mrak, da se ni vedelo, ali udari iz njega blisk ali posveti sonce.

In posvetilo je sonce. Bliakovito mu je zazarelo lice, stisnjene ustnice so se razširile, z desnico je krepko zamahnil proti jugovzhodu in jo obdržal napeto z iztegnjenim kazalcem kot lesen kazipot ob cesti.

Petelin je zapel ... Komaj slišno je donelo z globokim, zamolklim kovinskim glasom v hitrih presledkih daleč na pobočju gore. Razločilo se je pokanje, brusiti ga še nisva čula. Petelin je bil daleč.

Brez obotavljanja sva se naravnala v smer, kamor je kazala še vedno iztegnjena lovčeva roka.

Prihuljeno, stopajoč po prstih, plazeli se po vseh štirih pod vejami in po kolenih plezajoč čez strmec, sva lezla zdržema kakor lisjaka proti petelinu. Včasih je kljub previdnosti počila trhla vejica pod okovanim čevljem. Tedaj sva vselej obstala kakor ukopana in prisluškala. Čezdalje razločnejši je bil glas, razdalja se je krčila, srce je kar pelo v hitrih, glasnih utripih.

Treba je bilo počakati. Zakaj noga je stopila v odlično okrožje.

NO UNIONS FOR ME!
I GOTTA PROTECT MY
EMPLOYEES' RIGHT
TO WORK

Iz pasu sem potegnil naboj in ga vteknil v dvocevko. Pod vratom sem odpel gumb pelerine, da mi je zdrsnila na tla. Še ozri se nisem za njo. Lovce me je zapovedovalno pogledal in visoko dvignil kazalec. Razumel sem. Samo po en korak se smeja ob naskakanju bližati petelinu-starcu.

Ko je zabrusil petelin vnovič, sem se prestopil prvič in prisluhnil. Lovce je imel čisto prav. Petelin je proizvajal tako kratke, hipno odrezane bruse, da bi le z največjo naglico na ugodnem prostoru utegnili korakniti dvakrat.

(Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi

GIRLS
for
LIGHT PACKING IN COFFEE
DEPARTMENT
STEADY WORK

Stewart & Ashby
Coffee Co.
845 WASHINGTON BLVD.

GREET YANKS IN KOREA CAPITAL

ENTHUSIASTIC KOREANS surround the vehicle of Pfc. R. I. Hughes (left) of Marysville, Ky., and Cpl. Cleve Johnson of Mineral Wells, Tex., at Seoul, as troops of the 7th Infantry Division entered the Korean capital city. U. S. Army Signal Corps Radiophoto.

Razni mali oglasi

GIRLS
for Light Assembly work - Steady positions - Good future.

Apply at once
BANTHRICO
17 N. Des Plaines St.

WOMEN
Assembling work - Good wages
Ideal working conditions
Apply
TURNBUCKLES, INC.
650 W. Lake

WOMEN
17 to 50 yrs.
For light, clean, assembly work on
Lighting Fixtures.
ELECTRO MFG. CO.
2032 W. Fulton - HAY. 6350

BOYS

for
GENERAL OFFICE WORK AND
ERRANDS
in large Publication Office
on Michigan Ave.
40 Hours per Week
PAID VACATIONS

Whitehall 7900

Razni mali oglasi

ASSEMBLERS
GENERAL FACTORY HELP
Good opportunities
DUNBAR, KAPPEL, INC.
23 N. Aberdeen

GIRLS
TO PACK DRIED FRUITS
Pleasant working conditions
5 day week
Apply
536 W. Erie St.

PLATFORM WORKERS
Nights
Experience not necessary
EDWARD J. MEYERS COMPANY
1014 W. Van Buren Street
Telephone Monroe 3202

WOMEN NEEDED
for factory manufacturing
corrugated articles
Steady work. Night bus and bonus system. Group and vacation insurance. Kafeteria in building. Clean, light factory, one of the safest in Chicago. Apply

4500 S. Kolin Ave.
or telephone Mr. Wood
LAFAYETTE 6821
from 8 AM to 5 PM

MEN NEEDED
for factory manufacturing
corrugated articles
Steady work. Night bus and bonus system. Group and vacation insurance. Kafeteria in building. Clean, light factory, one of the safest in Chicago. Apply

4500 S. Kolin Ave.
or telephone Mr. Wood
LAFAYETTE 6821
from 8 AM to 5 PM

6 JANITORS
LOOP OFFICE BUILDING
4 PM. OR 6, 7, 8 AM
UNION WAGES

141 W. Jackson Blvd.
APPLY
SUPERINTENDENT
BASEMENT OFFICE: 9 to 4

Strong Man
for
GENERAL FACTORY WORK
Prefer Experienced Mill
and Mixer Operator
Steady position
Apply
3925 Calumet Ave.
KENWOOD 3800

Straw Operators
EXPERIENCED IN STITCHING
ON SATURN STRAW BRAID
We pay 35 cents a piece plus
35 cents for each short lot
and flanges.
Modern daylight factory
Best working conditions
Top floor
Ornstein-Carroll Hats
65 East South Water Street

V Proveta so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Straw Operators — Experienced & Learner
FOR BOTH WIDE AND NARROW SWISS BRAIDS - HIGHEST PIECE WORK PRICES - NO LOST TIME - FREE LIFE INSURANCE AND HOSPITAL BENEFITS - IDEAL WORKING CONDITIONS.

LEPMAN BROS. CO.
600 SO. MARSHFIELD SEELEY 283

DROP FORGE DIE SINKERS

STEADY WORK THROUGHOUT THE YEAR
Time and 1/2 over 40 hours
APPLY

ARMSTRONG BROS. TOOL CO.
317 N. FRANCISCO AVENUE

WOMEN
WE NEED
25 WOMEN IMMEDIATELY
for handwork around machines and general Line
Assembly work
Good working conditions and beginners' rate with Increase
in Production

CONTINENTAL CAN CO. INC.
4633 W. Grand Ave. ALBANY 5800

Razni mali oglasi

FOR SALE
Vacuum cleaner
PHONE BAYport 1727

FEMALE HELP
SOLDERERS
for clean, modern plant
D. GOTTLIEB & CO.
1140 No. Kostner

ORNAMENTAL IRON WORKERS
EXPERIENCED ON RAILINGS
Good pay for first class work
Apply
Mueller Ornamental Iron Works
4248 N. Kedzie Ave.

ALL-AROUND BAKER
3 DAYS A WEEK
Thursday, Friday and Saturday
535 W. 31 Street
Tel. Calumet 3979

APPRENTICES
Learn foundry business while being paid; no experience necessary; modern equipment; training includes metallurgy, sand testing, etc. Fergusson & Lange Foundry
1039 Willow.

5 JANITRESSES
LOOP OFFICE BUILDING
5:30 AFTERNOON
UNION WAGES

141 W. Jackson Blvd.
APPLY
SUPERINTENDENT
BASEMENT OFFICE: 9 to 4

GIRLS - WOMEN
for
LIGHT, CLEAN FACTORY WORK
SITTING IF PREFERRED
No experience necessary

Parker
1550 DAYTON ST.
MOH 4818

ŽENSKÉ
ki ste bile uposlane v vojni industriji
Ali gledate za delo?
TELEFON KOMPANIJA RABI
HIŠNICE
(JANITRESSES)
Ženske za čiščenje v vseh delih mesta
od 5:30 pop. do 12. ure ponoči
Rabimo tudi
POMAGALKE V JEDILNICI
Oglasite se
v upošovalnem uradu
za ženske
ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO